

Ústavní soud zrušil jediné ustanovení pandemického zákona, zbytek obstal

15. prosince 2021

Ústavní soud, Brno, TZ 87/2021

Plénium Ústavního soudu (soudce zpravodaj Jaroslav Fenyk) vyhovělo návrhu skupiny senátorů na zrušení ustanovení § 9 odst. 1 věty druhé pandemického zákona ve slovech „ , návratných finančních výpomocí“, neboť je shledalo rozporným s ústavním pořádkem.

V březnu 2021 byl Ústavnímu soudu doručen návrh skupiny senátorů (dále jen „navrhovatelka“) na zrušení pandemického zákona pro ústavně vadný průběh zákonodárního procesu, a pro případ, kdyby tomuto návrhu Ústavní soud nevyhověl, žádala navrhovatelka alespoň zrušení ustanovení § 9 odst. 2 věty první a § 9 odst. 4 pandemického zákona. V srpnu tohoto roku byla Ústavnímu soudu doručena změna návrhu, jíž se navrhovatelka domáhala (pro případ nevyhovění návrhu na zrušení celého pandemického zákona) zrušení nejen výše uvedených ustanovení § 9, ale též zrušení § 2 odst. 2 písm. a) až f) a dále částí ustanovení § 10 a 11 pandemického zákona, upravujících výši pokut za přestupky.

Navrhovatelka ve svém návrhu uvedla, že přijetím pandemického zákona byla porušena pravidla zákonodárního procesu takovým způsobem, který zakládá jeho protiústavnost. Pokud by zákon nebyl zrušen jako celek, žádala zrušení jeho konkrétních ustanovení, neboť podle jejího přesvědčení tato ustanovení omezují způsobem neslučitelným s ústavním pořádkem náhradu škody vzniklé v příčinné souvislosti s mimořádnými opatřeními dle pandemického zákona. Navrhovatelka se také domnívala, že odpovědnost státu při výkonu veřejné moci nelze omezit jen na odpovědnost za nezákonné či nesprávné rozhodnutí podle zákona o odpovědnosti státu za škodu, ale je třeba za ni považovat i odpovědnost za zákonný postup orgánů moci výkonné, jímž dochází k omezování základních práv, a formulovala řadu dalších námitek ohledně ústavnosti napadeného zákona.

Ústavní soud si vyžádal vyjádření Poslanecké sněmovny, Senátu a vlády a po provedeném řízení v plénu konstatoval, že návrh je důvodný jen částečně.

Ve svém nálezu se Ústavní soud nejprve vypořádal s námitkou ústavní nekonformity zákonodárního procesu, přičemž shledal, že legislativní proces přijetí pandemického zákona nebyl zatížen žádnou vadou zakládající protiústavnost tohoto zákona jako celku. Dále se podrobně zabýval ochranou vlastnického práva, principy náhrady škody a odpovědností státu za škodu. Ve vztahu ke konstrukci konkrétní odpovědnosti podle § 9 pandemického zákona se Ústavní soud soustředil na tři okruhy tvrzené protiústavnosti, a to:

- omezení náhrady škody na skutečnou škodu,
- přenesení dokazování o možnosti zabránit škodě na poškozeného a
- snížení náhrady škody o státem již poskytnutá plnění.

Zatímco u prvních dvou okruhů Ústavní soud nezjistil překročení ústavních mezí, ve třetím okruhu vadu shledal. I když konstatoval, že neexistuje veřejné subjektivní právo na určitý způsob náhrady škody způsobené mimořádnými opatřeními ani veřejné subjektivní právo na zavedení určitého konkrétního programu veřejné podpory za účelem zmírnění ekonomických dopadů, musí být respektován ústavní požadavek zachování rovnosti. Snížení náhrady škody o poskytnuté veřejné podpory tak lze akceptovat, pokud se uplatní za stejných podmínek vůči všem poškozeným a sleduje-li racionální cíl. Tomu ale neodpovídá snížení náhrady škody o návratnou finanční výpomoc, která z povahy věci zvyšuje majetek svého příjemce jenom dočasně, protože je nutné ji vrátit, a neplní tak funkci kompenzační, ale jen překlenovací. Z důvodu rozporu s ochranou vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny proto Ústavní soud ustanovení § 9 odst. 4 věty druhé pandemického zákona ve slovech „ , návratných finančních výpomocí“ zrušil.

Ústavní soud následně neshledal důvodnost ani dalších uplatněných námitek protiústavnosti a navrhovatelkou napadená právní úprava obstála i co do své určitosti, předvídatelnosti, přiměřenosti a stanovených výší pokut za přestupky. Ústavní soud však upozornil, že při sporech o přenos důkazního

břemene podle § 9 odst. 1 věty první pandemického zákona musí k tomuto ustanovení obecné soudy přistupovat se zřetelem k jeho účelu – tedy zabránění zneužití, nikoliv jako k prostředku k účelovému znemožnění či zkomplikování přiznání nároku na náhradu škody.

Odlišné stanovisko k nálezu uplatnili soudci Kateřina Šimáčková a Josef Fiala.